

aanleg van een gemengd gevarieerd bos gemakkelijker geworden. De aanleg is ook van belang voor de ruimte die wordt geboden aan spontane bosontwikkeling. Dichte bosaanplant over het gehele oppervlak beperkt deze sterk. Spontane vestiging van boomsoorten krijgt dan alleen de ruimte in de eerste jaren na aanplant, of wanneer de aanplant slecht is aangeslagen. De ruimte voor spontane processen zou toenemen door bepaalde gedeelten niet in te planten en spontaan te laten verbossen. Dit was binnen het kader van de overheidssubsidiëring tot nu toe vrijwel onmogelijk. De 10% open ruimte die binnen de SBL-regeling was toegestaan, is meestal noodzakelijk voor permanente open ruimten, zoals (schouw)paden en beplantingsvrije stroken. Het stukje "mislukte" aanplant in het Leeuwarder Bos laat zien dat groepsgewijs niet-inplanten kan leiden tot bosgedeelten met een gevarieerde soortensamenstelling en structuur. In het algemeen zullen in jonge bossen weinig beheersmaatregelen nodig zijn. Als er plaatselijk veel uitval is, levert niet-inboeten extra variatie op. Vaak treedt zeker op voormalige landbouwgrond in de eerste jaren na de aanplant sterke verruiging op. De jonge aanplant groeit desondanks door. De groei wordt de eerste jaren wel wat geremd, maar de kostenbesparing door niet in te grijpen is veel groter dan het opbrengstverlies. Soms is vroegtijdig ingrijpen een optie, bijvoorbeeld om een menging te handhaven (els-populier, Leeuwarder Bos) of een eentonig bosbeeld te doorbreken (eikenbos van Kruit). Ook deze maatregelen kosten echter geld. Uit de besproken voorbeelden blijkt dat voor het behouden of versterken van de variatie vroegtijdig ingrijpen meestal niet gewenst is. Effectief bosbeheer is in deze fase gebaat bij goed kijken en weinig doen. Zo kan de spontane, voor een deel onvoorspelbare ontwikkeling van het bos benut worden, en kan bepaald worden op welk moment er in een bepaald bosgedeelte keuzen gemaakt moeten worden. Men kan zo gericht sturen met een minimum aan ingrepen.

R.J.A.M. Wolf, R.N. Leeper & I. Brinkhuis werken bij Eelerwoude Ingenieursbureau in Rijssen.

DOELMAP: HET GEMAK VAN DIGITALE DOELPAKKETTEN

A. Loggen & H. Schoonderwoerd

De nieuwe Regelingen Natuurbeheer en Agrarisch Natuurbeheer vragen van de bos- en natuurbeheerder informatie over de kwaliteit van zijn terreinen. Deze informatie heeft bijvoorbeeld betrekking op het voorkomen van bepaalde planten- en diersoorten. Voor de controle van de subsidieaanvraag is het belangrijk dat de beheerder goed kan aangeven waar bepaalde kwaliteiten worden gerealiseerd. Daarom is de beheerder verplicht bij de subsidieaanvraag een topografische kaart aan te leveren. Op zo'n kaart moet de beheerder de locatie aangeven van de beheereenheden, de terreindelen dus waarvoor hij subsidie aanvraagt. De Stichting Bosdata heeft in opdracht van de directie Natuurbeheer de GIS-applicatie Doelmap gemaakt, waarmee de voor de aanvraag noodzakelijke kaarten kunnen worden gemaakt. Digitaal aanvragen dus. Leuker kunnen we het niet maken.

De nieuwe subsidieregelingen zijn gebaseerd op outputsturing: dat betekent beloning voor geleverde diensten. In de Regeling (Agrarisch) Natuurbeheer bestaan deze diensten uit het realiseren of in stand houden van natuurwaarden. Deze natuurwaarden zijn voor de verschillende terreintypen zoals bos, heide, moeras, verdeeld in twee categorieën: basis natuurwaarden en verhoogde natuurwaarden. Voor terreinen met verhoogde natuurwaarden (de pluspakketten) ontvangt u meer subsidie dan voor terreinen met basiswaarden (de basispakketten). De overheid verleent subsidie als bijdrage in de beheerskosten.

Pakketten

De regelingen voorzien in een fors aantal pakketten. Zo kent de Regeling Natuurbeheer basis- en pluspakketten voor bos, heide, hoogveen, (half)natuurlijk grasland, enzovoorts. Inhoudelijk bestaat de subsidieaanvraag dus uit het toekennen van deze pakketten aan uw terreinen. Daarbij moet u rekening houden met een aantal voorwaarden, bijvoorbeeld wat betreft de bedekking door een bepaald vegetatietype, het minimum of maximum oppervlakte. Deze voorwaarden zorgen er voor dat in veel gevallen niet direct zonneklaar is, voor welke pakketten uw terrein in aanmerking kan komen. Hier biedt de computer aangename moge-

lijkheden om snel een aantal alternatieven te analyseren.

De subsidieaanvraag bij LASER

Voor een subsidieaanvraag bij LASER moet het aanvraagformulier vergezeld zijn door een of meer kaarten. LASER stelt als eis dat dit een topografische kaart moet zijn met een schaal van 1:10.000. Op de kaart moet de begrenzing zijn aangegeven van het voor subsidie aangemerkte terrein alsmede de aanwezige wegen, paden en vaarwegen. Als u voor meer pakketten subsidie aanvraagt, moet op de kaart duidelijk zijn waar die eenheden liggen. LASER zal een administratieve controle van uw aanvraag uitvoeren. Te denken valt bijvoorbeeld aan controles op dubbele aanvragen.

De controle door DLG

Naast een administratieve toetsing van uw aanvraag kan ook een inhoudelijke toetsing plaatsvinden door de Dienst Landelijk Gebied (DLG). Dat betekent dat DLG steekproefsgewijs kan controleren of de door u aangegeven natuurkwaliteiten ook daadwerkelijk in uw terreinen aanwezig zijn. DLG kan ook kaartmateriaal van u verlangen met detailinformatie. U moet dan bijvoorbeeld aangeven, waar bepaalde soorten

voorkomen of welk deel van uw bos gemengd is.

Digitale kaarten en GIS

Een belangrijk kenmerk van een geografisch informatiesysteem (GIS) is de mogelijkheid kaarten in digitale vorm te kunnen maken. Doelmap biedt dan ook de mogelijkheid om een digitale versie van uw terreinkaart te creëren. Bij de locaties die in de kaart worden ingetekend, kunnen beschrijvende gegevens worden vastgelegd, waaronder de door LASER gevraagde terreinkenmerken. Het intekenen van deze kaart (digitaliseren) vergt wat tijd en inspanning, maar daar staat tegenover dat aanpassingen en aanvullingen voortaan sneller en makkelijker zijn uit te voeren dan op de papieren variant. Een ander voordeel van het werken met digitale kaarten is de "schaalloosheid". Dat wil zeggen dat een digitale kaart op iedere willekeurige schaal kan worden getoond en afgedrukt. Om ervoor te zorgen dat de kaart waarmee de subsidie wordt aangevraagd door LASER gecontroleerd kan worden, krijgt iedere Doelmap-gebruiker de beschikking over de zogenaamde PIPO-perceelskaarten van zijn terrein. Door deze als ondergrond te gebruiken wordt het digitaliseren gemakkelijker en zal de kaart voldoen aan de eisen van LASER. Overigens kunt u via de bosgroepen informatie verkrijgen over aantrekkelijke condities voor het digitaliseren van uw bedrijfskaart.

Doelmap

Het programma Doelmap is speciaal geënt op de regelingen Natuurbeheer en Agrarisch Natuurbeheer. Met Doelmap kunt u een digitale kaart van uw bezit maken en up to date houden, relevante informatie opslaan en bijhouden, speciale themakaarten produceren, doelpakketten samenstellen en specifieke digitale "LASER en DLG" kaarten maken.

Het gebruik van Doelmap biedt u diverse voordelen:

- Het geeft u de mogelijkheid om een afgewogen pakketsamenstelling te ontwerpen voor de huidige situatie in uw terreinen. Het 'met de hand' doorrekenen van alternatieven is een tijdrovende klus.
- Het geeft u de mogelijkheid om resultaten van monitoringactiviteiten digitaal vast te leggen.
- Het geeft u de mogelijkheid om relevante beheersmaatregelen gedurende het subsidietijdvak vast te leggen.
- Als u aansluit bij de standaards van digitaliseren die door LASER zijn gespecificeerd, dan kunt u met Doelmap een digitale kaart produceren die qua technische eisen gegarandeerd voldoet.
- U kunt te allen tijde voldoen aan de informatiebehoefte van DLG, mocht u onverhoopt worden gecontroleerd.

De bosgroepen zullen in ieder geval gebruik gaan maken van Doelmap en particuliere eigenaren, die zijn aangesloten kunnen dan ook gebruik maken van de diensten van de bosgroepen. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met hen. Natuurlijk kunt u ook zelf Doelmap aanschaffen. Het gebruik van Doelmap gaat echter niet zonder kosten gepaard. Om Doelmap te kunnen gebruiken dient u namelijk te beschikken over een commercieel GIS softwarepakket, genaamd ArcView. ArcView is een professioneel pakket, dat bijna overal wordt gebruikt. Het voordeel hiervan is, dat u de meeste kaarten die digitaal beschikbaar zijn, zonder problemen kunt inlezen in uw systeem. Het nadeel betreft uiteraard de kosten: bij de producent van ArcView, ESRI, betaalt u op dit moment ongeveer f 4.100,- voor een licentie. Zeker voor de kleine particuliere eigenaar betekent het gebruik van Doelmap dus een forse investering in software. Voor de grotere bos- en natuureigenaren kan het gebruik van Doelmap een aanzet vormen tot een verdere professionalisering van de bedrijfsvoering.

Voor nadere inlichtingen over het gebruik van Doelmap kunt u zich wenden tot:

Stichting Bosdata
Postbus 355
6700 AJ Wageningen
Tel. 0317-465200
E-mail: mail@bosdata.nl

A. Loggen & H. Schoonderwoerd werken bij de Stichting Bosdata.